

Panis Evangelici Fragmenta Quadragesimalia Tripartita

Ex sanctissimo Dei Verbo copiosè & sedulo collecta, Sanctorum Patrum, variorumque Auctorum sententiis & conceptibus mirificè aucta; Et Omnibus Quidem Anni Dominicis; præcipuè tamen singulis Quadragesimæ Dominicis & Feriis per binas ad minus, sæpius denas aut septenas Conciones fideli Populo ...

Lingendes, Claude de
Coloniae Agrippinae, 1689

In Feriam Secundam Post Dominicam Quadragesimæ.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56356](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56356)

optabat: *Nesciens tamen quid diceret*: quoniam incongruè loquebatur, non advertens, quæ loquebatur non expedire: Etenim bonum esse aiebat ut hic essent, hoc est permanerent: Tum ut permanerent, tabernacula erigere volebat, in utroque deceptus: Neque enim erat bonum, hoc est conveniens illic manere, neque in tantâ gloriâ existentibus, & intra nubem receptis necessaria fuere tabernacula ut remanerent. Sed nimirum amor præceps est, & in extasi inconsideratus, ita in uno defixus est. Ita tam admirabilis spectaculi dulcedine allectus, & admiratione elatus cum nihil melius cogitare posset, sic permanere voluit, aliarum omnium rerum oblitus. 1. Quod paulò antè dixerat Christus, sibi moriendum esse; 2. Christum non Petri tantùm causâ venisse, sed totius mundi, quod ipsi Petro exprobrat Damascenus: 3. Id non sufficere ad Christi gloriam, ut in uno monte cum Mose, & Eliâ permaneret, qui in cælos erat ascensurus eum innumerabili Iustorum

multitudine. 4. Id pugnare cum Scripturis Prophetarum, cum Patris voluntate, cum fine propter quem Filius Dei venerat. 5. Quòd nondum esset tempus mercedis sed pugnae. Igitur, ait Damascenus, non implebitur quod tibi dictum est te accepturum claves regni cælorum. Nisi Divinitatem Adamus præmaturè expetivisset, quod cupiebat, habuisset. Itaque ne ea quæ bona sunt præproperè petas. Erit aliquando tempus cum hoc spectaculo in sempiternum fruaris.

Certè vides quod dixi summam fuisse extasim, revelationem omnium sublimissimam ac diviniissimam. Sic Sponsa introducta in cellam vinariam: *Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore languo.* 1. Cor. 16. *Si quis non amat Dominum nostrum Iesum Christum, sit anathema; Maranatha.* S. Clemens. Sit anathema usque ad adventum Domini. S. Anselmus, Si prior adventus non fuerit utilis, sit ei ad damnationem secundus mox futurus. Finis Transfigurationis solus **JESUS**. Amen.

FERIA SECUNDA
DOMINICÆ SECUNDÆ,
IN QUADRAGESIMA.
CONCIO PRIMA;

Exponitur hæc sententia per varias propositiones.

In peccato vestro moriemini. Joan. 8.

MIRA est peccati, & mortis conjunctio, ut de uno dici nihil possit, quin de alio moriatur sermo: Ita ab initio mundi prima mortis comminatio fuit ratione peccati: Unde Apostolus Rom. 5. *Per unum hominem, peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatū*

mors, & ita in omnes homines mors pertransiit: in quo omnes peccaverunt, nam ante peccatum homines poterant, non mori, *Deus enim, ab initio hominem creaverat inextremabilem*, sed ubi factus est homo peccator, factus est mortalis: & ferè in lege hæc se comitantur, *Anima qua peccaverit ipsa morietur*. Quod si utrumque separatim sumptum, est horribile, multò magis conjunctum erit formidabile: 1. *Cor. 15. Stimulus autem mortis peccatum*, quia confixi aculeo peccati homines moriuntur: quasi diceret Apostolus, vim, telum, & potestatem mortis esse peccatum: neque enim mors aliquid potuisset in homines, nisi per peccatum: Mors itaque ut bellator est, in cuius manu peccatum est quasi telum, quod ubi homines sauciati sunt, illicò moriuntur: Itaque stimulus mortis est peccatum, nam mors peccato homines vulnerat, ac pungit, & sic pungendo interficit. Mors igitur est per peccatum, & peccatum per mortem ut sensibiliorem formidabile est: cum enim per se blandiatur, ejus amaritudo per affectum, seu per mortem sentitur. Sed si mors ex peccato sequens, est acerba, longè acerbior est, quæ cum peccato contingit: quare summa omnium pœna huius vitæ, est mori in peccato, & summus hominum timor esse debet, ne in peccato moriantur: Et cum id maximè nostrum inter sit, maximè curare debemus, ne illud nobis contingat, & id quotidie flagitamus à Virgine, cum ejus preces exposcimus, pro horâ mortis, Qua propter ejusdem opem pro hoc, de re eadem, discursu, petamus. AVT MARIA.

DE tam formidandâ materiâ dicturo, veniunt in mentem hæc S. Chrysostr. verba homil. 57. in Matth. Non sum nescius, molesta hæc verba multis videri: Verùm quoniam nullum est, emolumentum silentij, aper-

tè mihi dicenda omnia esse video, quippe si tacuero, nec verbis vox exagitavero, non potero per taciturnitatem à supplicio vos liberare: immò vero è contra, non solum vestræ afflictiones futuræ augentur, verùm etiam meæ crescunt: Quid igitur valet blanda verborum palpatio, quæ non modò non juvat ad opus, verùm etiam vehementer nocet? Quid lucrabor, si lætitiâ vobis afferam verbis, & rep̄sa mœrorem præparavero: si delicatissimum aurium sensum demulceam, & animam in pœnas detrudam? Quare necesse est mœrorem hic inferre, ne ibi atrociter puniamur. Hæc ille. Adde quod sicut in hac sæculi corruptione homines non nisi extremis rebus commoveri solent, ita illo aquæ sunt ordinatis non tangunt: Deinde tantus est sui ipsius amor, ut præter timorem rerum maximarum nihil nos à malo possit avocare: Denique etiam si undequaque terrores ingeminemus, quàm pauci tamen sunt, qui à timore Dei, spiritum salutis concipiant, uti dicit Propheta Isaïas cap. 26. *Concepimus, & quasi parturivimus, & peperimus spiritum*: Sed nimirum insolita est in peccatore impudentia, & duritia, ita ut non nisi multo tempore vincantur, nobisq; liceat exclamare cum Jeremiâ c. 5. *Percussisti eos, & non doluerunt: attrivisti eos, & reverterunt accipere disciplinam, induraverunt facies suas suprapetram, & noluerunt reverti*. Nihilominus tamè si de vestrà salute desperarem, cessarem utique, vel aliam dicendi viam inirem quæ vobis gratior esset, & minùs mihi laboriosa, nec vos majoribus suppliciis dignos efficerem: Verùm zelus, què à Deo mihi dari sentio, maximo mihi argumento est Deû vestram omnium conversionem moliri: unde etiam obstinatissimos alloquor, qui licet tam multa audierint, non tamen à peccatis resistunt: Quid enim adhuc ad Conciones frequen-

quentissimi accurrunt, nisi quia Deus paulatim eos ad se pertrahit? Et ut vestram conscientiam convenire mihi liceat, nonne jam non tam libet Deum offendere? nonne sentitur aliquis pudor? nonne tangit conscientia? nonne quarunt ut latebra? nonne pratexuntur excusationes? hæc omnia indicia sunt victricis gratia, quam spero plenissimam victoriam de vobis reportaturam. Age igitur, mi auditor, & in hujus formidanda sententiaë explicationem ingrediamur, idque per varias, sed inter se connexas propositiones, ut nihil dubitationis relinquam.

I. Propositio. Nemo est qui si post admissum peccatum, quodcumque tandem sit, ingemuerit uti oportet, veniam apud Deum non reperiat: Ezechielis cap. 18. *Cum averterit se impius ab impietate sua, quam operatus est, & fecerit iudicium, & iustitiam, ipse animam suam vivificabit: considerans enim & avertens se, ab omnibus iniquitatibus suis, quas operatus est, vitam vivet & non morietur:* Et c. 33. *Impietas impij non nocebit ei in quacunque die conversus fuerit ab impietate sua, & si dixerit impio, morte morieris, & egerit penitentiam à peccato suo, vita vivet, & non morietur: omnia peccata ejus quæ peccavit, non imputabuntur ei, iudicium & iustitiam fecit, vita vivet:* Ambros. lib. 2. de penitentia cap. 4. Omnibus conversis pollicetur veniam, quia scriptum est, *Omnia quicumque invocaverit nomen Domini salvus erit:* Tanta nimirum vis est penitentiaë: quod est aded verum, ut non modò Deus id dicat, sed etiam juret, cum ait, *Vivo ego:* quod advertit Tertull. lib. de Penitentia cap. 4. Bonum est penitere? an non? quid revolvis? Deus præcipit: At enim ille non præcipit tantum, sed etiam hortatur: invitatur præmio salutem, jurans etiam, vivo dicens, cupit credi sibi: ò beatos nos, quorum causâ Deus jurat: ò miserimos nos, si nec juranti Domino credimus. Hinc factum ut in Scripturâ

data sint nobis exempla quorundam gravissimorum peccatorum, quibus penitentia statim veniam promeruit: Ambros. lib. 2. de penitentia cap. 6. sic flevit Ninives populus, & denunciatum excidium civitatis evasit: Tanta est enim penitentiaë medicina, ut mutare videatur suam Deus sententiam. Verùm dixi, si tamen peccator ingemiscat uti oportet: Quia non omnis penitentia sufficiens est, sed & certum motivum requirit, & certam quantitatem, hoc est integritatem: Quin etiam alia vera est, alia falsa penitentia: Neque verò etiam omnis vera penitentia sufficiens est ad justificationem, licet possit esse via, & dispositio ad illam qualis est attritio, uti docet Concil. Trident. sess. 14. cap. 4. Ex his omnibus patet quod dixi, nullum esse qui si post admissum peccatum ingemuerit uti oportet veniam non consequatur.

2. Propositio. Nemo tamen ingemiscit, nisi Deus dederit, secundum illud Apostoli 2. ad Timoth. 2. *Nequando, Græcè μήποτε, si quando si forte, det illis Deus penitentiam ad cognoscendam veritatem, & respiciant à Diaboli laqueis:* unde Leo Papa epist. 91. Penitentiam credimus ex Dei inspiratione conceptam, dicente Apostolo, *ne quando det illis Deus penitentiam:* & Augustinus lib. 5. in Julianum cap. 3. Nisi ipse dederit, quis aget penitentiam? Itaque illud orat Jeremias cap. 31. *Convertete me Domine, & convertar, postquam enim convertistis me, egi penitentiam:* Etenim potest peccator per seipsum à Deo recedere, sed redire non potest, nisi Deus revocari: Vnde ipse Ezechiel. 6. Pollicetur se daturum cor novum: *Dabo (inquit) vobis cor novum, & spiritum novum ponam in medio vestri, & auferam cor lapideum de carne vestra, & dabo vobis cor carneum:* Idem passim definiunt Concilia, Arausicanum 2. can. 4. Trident. sess. 6; can. 3. Si quis dixerit sine Spiritus sancti

sancti inspiratione, & ejus adjutorio posse aliquem pœnitere sicut oportet, anathema sit: Ratio est, Quia actus pœnitentiæ est supernaturalis, est enim ad gratiam dispositio, quæ à nobis solis proficisci non potest, ne initium justificationis sit à nobis: ad hæc motivum habet supernaturale, & respicit offensam, ut scindentem amicitiam Dei, ut privantem gloriâ cœlesti, ad dicentem suppliciis æternis, & inducentem, maculam peccati, quæ omnia, uti supponunt cognitionem fidei, & notitiam supernaturalem: ita similem habent in voluntate affectum supernaturalem: unde sequitur neminem pœnitere posse, nisi Deus dederit, uti dicimus de actibus Fidei, Spei, Charitatis, & aliis supernaturalibus.

3. Propositio. Nemini verò faceret injuriam Deus si locum pœnitentiæ non daret, nec pœnitendi gratiam. Probat 1. exemplo Angelorum prævaricantium, quibus ne momentum quidem pœnitentiæ dedit, sed statim eos de cœlo dejecit in barathrum. Quia per peccatum omne jus amittitur ad omnes gratias, immò omnis dignitas perit, sed potius oritur indignitas, & meritum contrarium: quare cum dicit Trident. Neminem à Deo desereri, nisi prius ab eo deseratur, satis indicat Deum aliquos deserere à quibus prius fuit desertus: 3. Quia neque tenetur Deus ex justitiâ, neque ex fidelitate. Non ex justitiâ: Quia nihil peccatori debet præter pœnam: unde habitâ ratione peccatoris, debet eum potius privare omni gratiâ, quam aliquâ prævenire; debet potius indurare, quam emollire: Neque ex fidelitate, quia Deus nihil peccatori promittit præter pœnam: unde sequitur si aliquibus concedat, alijs deneget; iis quibus negat, nullam facere injuriam: sed erga istos, justum esse, erga alios misericordem: quod utrumque pertinet, & ad summam ejus dominationem, quia donorum suorum est Dominus: unde Apost. Rom. 9. *ejus vult miseretur, & quem*

vult, indurat: & ad summam ejus sapientiam, cuius est non eodem modo omnes ordinare: & cum in hominibus rationes desint hujus discriminis, oportet eas in ipso Deo reperire: quod idem Apost. facit eum dicit, Non est volens, neque currentis, sed misericordis Dei: Denique ad summam Dei in electos commendandam clementiam, quos ipse secernit, & quos aliorum suppliciis instruit, secundum illud Roman. 9. Sustinuit in multa patientiâ vasa ira apta in interitum, ut ostenderet divitias gloria sua in vasa misericordie, qua preparavit in gloriam: Et sicut melius esse existimavit ex malis bonâ facere, quam nulla mala esse permittere: ita melius est ipsum quibusdam non parcere, ut alijs proficit: præsertim quia unicus prædestinatus pluris est quam innumeri reprobi: immò quibus videtur non parcere, sæpe parcat vitam illorum finiendo, quia diutius vivendo deteriores fiunt: cum enim omnis qui vivit, idcirco vivat, aut ut corrigatur, aut ut alios probeat; si Deus aliquem videat, nec suo, nec alieno bono vivere, talem è vivis eripit: alioquin enim ut ait Ambros. lib. de bono mortis, cap. 7. Gravius est ad peccatum vivere, quam in peccato mori: quia impius quandiu vivit, peccatum auget: moriatur, peccare desinit. Itaque de eo qui moritur impœnitens, sic pronuntiat author de verâ & falsâ pœnitentiâ, c. 17. Si semper viveret, semper peccaret, at Dei est misericordis, qui operatur finem peccantis.

4. Propositio. Ac licet Deus ut plurimum soleat homines expectare ad pœnitentiam, secundum illud Isaia 30. juxta versionem LXX Interpretum, *Et rursus expectat Deus, ut misereatur vestri*: ubi vox: *rursus*, iteratam expectationem indicat: (& hinc tam frequens apud Prophetas invitatio ad pœnitentiam: Ezech. 18. *Convertimini & agite pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris, & non erit vobis in ruinam iniquitas: procyte à vobis omnes prævaricationes vestras, in quibus prævaricati estis, & facite*

facite vobis cor novum, & spiritum novum: Et quare moriemini domus Israël? Quia nolo mortem morientis dicit Dominus Deus, revertimini, & vivite. Et cap. 33. Dicit ad eos. Vivo ego, dicit Dominus Deus nolo mortem impij, sed ut convertatur impius a via sua, & vivat: Convertimini convertimini a vijs vestris pessimis, & quare moriemini domus Israël? Quosdam tamen non expectat, neque dat illis spatium, & gratiam pœnitendi, uti accidit Dæmonibus, & illis qui post grave aliquod peccatum incidunt in insaniam, aut phrenesim, aut lethargum; vel quibus vitam aufert morte aliqua repentinâ, aut violentâ, ut quos oppressit turris Siloë cap. 19. de quo scribitur Lu. c. 12.

5. Propositio. In illis autem omnibus qui vel expectantur, nihil formidabilius contingere potest quam si in peccato suo moriantur: Nota itaque hanc propositionem, *In peccato vestro moriemini*, triplicem sensum habere posse: Primus est ut particula (*In*) significet causam, & sensus sit, peccatū esse causam mortis nostræ; Quod in universū dici potest, secundum Apost. Rom. 5. *per peccatū mors*. Ratio est: quia cum peccatū invehat reatum pœnæ; peccati pœna maximè propria est mors. Nam qui malè usus est eo quod accepit, meritò illo privari debet, uti multis contingit, seu remissum sit peccatum, seu non remissum; Ita Rex Josias in exercitu est interfectus eò quod voci Prophetæ non obedisset: Ita innumeri Israëlita interfecti sunt in deserto à serpentibus; 2. Ut sit concomitanter, ut scilicet mors sit in peccato, ante actam pœnitentiâ; ac sæpe utrumq; conjungitur, ut scilicet aliquis propter peccatum moriatur, & in peccato: Ita Pharaon submersus est: Ita puniti sunt Sodomita; Ita duo filii Iudæ Her., & Onan interfecti sunt à Domino, Genes. 28. ob semen effusum; & in tali casu mors est effectus reprobationis, & terminatur ad damnationem, sive ad irrogationem Pœnæ æternæ; 3. sensus fingi potest, ut aliquis peccator moriatur in peccato, ita ut

Tom. II.

mors ipsa sit peccatum, & sit conjuncta cum peccato: Id contigit Saül Regi, & Iudæ proditori. Et quidem mori ob peccatum durum est, quia mors habet rationem supplicij, & consequenter infamiam; sed nihil gravius, nihil acerbius fingi potest, quam mori in peccato. ex sensu omnium, nam hoc est votum etiam pessimorum, ut benè moriantur; & nulla frequentior imprecatio, quam malæ mortis: ita ut licet pessimi quique de bonâ vitâ minimè curent, tamen de bonâ morte curent maximè: siquidem ut ait Abulensis, impii volunt bonam mortem, quia felicitas est, nolunt bonam vitam, quia laboriosa: talis fuit impius Balaam Num. 23. *Moriatur anima mea morte justorum, & sint novissima mea horum similia*. Sed vide sensum eorum qui de rebus, uti oportet judicant: Quantum Samuël luxit Saulem cum à Deo didicit esse reprobatum 1. Regum cap. 13. *Veruntamen lugebat Samuël Saulem, quoniam Dominum pœnitebat, quod constitueret eum Regem super Israël*: usque eò ut ei dicat Dominus capite sequenti, *Vsq; quò tu luges Saul, cum ego projecerim eum ne regnet super Israël*: Quis referat lacrymas Davidis super filium Absalonem, 2. Reg. c. 18. *Contristatus itaque Rex ascendit conaculum porta, & flevit, & sic loquebatur vadens, fili mi Absalom, Absalom fili mi quis mihi tribuat, ut ego moriar pro te, Absalom fili mi, fili mi Absalom!* & certè meritò: neque enim est ludus in morte ultimâ seu secundâ quæ est animæ, similis luctui qui fit in morte corporali; nam uti dicitur Eccl. 22. *Luctus mortui septem dies fatui autem & impij, omnes dies vitæ illorum*. Quia jactura animæ, est rerum omnium jactura: illâ enim amissâ, quid tibi superesse potest? Unde Christus Dominus, Matth. 16. *Quid enim prodest homini si universum mundum lucretur, anima verò detrimentum patiatur, aut quam dabit homo commutationem pro anima sua?* Nam, ut ait Chrysostr. Num aliam habes animam, quam possis pro animâ tuâ dare? Sanè qui pecuniam amisit, pro amissâ aliam potest acci

accipere, similiter qui edes, qui servos, q̄ cetera hujusmodi amisit: animā verò si perdas, aliā pro eā dare nunquam poteris: sed si Rex orbis atq; Dominus esses, si omnia quæ in orbe sunt & ipsum orbem offerres, non poteris animā unam redimere. 3. Quia jactura est irreparabilis: sicut enim in præteritum nulla est amplius potestas, ita animam perdidisse, tantum est, ut jactura sine remedio sit: Ecclesiasticis 11. *Si ceciderit lignum ad austrum, aut ad aquilonem, in quocunque loco ceciderit, sibi erit*: Etenim quod in amicorū, aut affinium morte nos tangit, illud est, quod moriantur non victuri, & quod spiritus non revertatur, & noluit consolari, quia non sunt: Ita in jacturā animæ, illud angit potissimum quod irreparabilis existit: Quamdiu sumus in hac vita, spes semper est in quocunque statu: sed si aliquis in peccato mortali mortuus fuerit, de eo in æternum actum est: *Quam dabit commutationem pro anima sua?* 4. Propter illa quæ morti in peccato obitæ succedūt: quæ enim dicuntur de statu misero peccati, quamdiu sumus in hac vitā, minimè sunt manifesta; sed mortem in peccato obitam, mala omnia consequuntur: nempe ex Chrysolost. in hæc verba, *Ne aliquid deterius tibi contingat, Fluvii ignei, vermis non moriens, carcer perpetuus, ignominia sempiterna, paupertas, sitis, fames, angustia, rabies, desperatio, & perpetuum cum Deo divortium: quia ex Sancto Bernardo lib. 5. de consider. c. 12. Rectus Dominus noster, qui & cum perverso pervertitur; nunquam recto, pravoque conveniet, hæc enim in vicem adversantur, etsi non invicem lædant, læsio alterius est, absit ut Dei.*

6. Propositio. Illud mori in peccato multis modis contingit, 1. per formalem impœnitentiam; 2. sine formali impœnitentiā, neq; id volentibus, quibus tantū malum contingit. Jam formalis impœnitentia dupliciter contingere potest; vel per formalem & explicitā voluntatem, cum sic est obstinata voluntas, ut formaliter converti nolit, eò enim aliquando procedit malitia, ut anima etiā morti proxima nolit converti: vel per voluntariam aut culpabilem omissionem pœnitentiæ, cum præ-

ceptū illius obligat, in quo ferè tria distincta peccata mortalia committuntur, unum contra justitiam divinam: nam quia peccatū est offensa in Deum, idèd exigit justitia divina ut satisfiat Deo offenso, quod fit tantum per pœnitentiam: aliterum contra Dei charitatem, nam cum amicitia Dei perditā recuperari non possit sine pœnitentiā, certè si charitas ad ullū actū obligat, non dubiū, quin ad ipsam habendā, cum vero sine pœnitentiā haberi non possit, necessariò ad illā obligat: tertium contra charitatem sui ipsius, seu misericordiam propriā, quæ obligat hominem, ut habeat curam salutis suæ, secundum illud Ecclesi. 30. *Miserere animæ tuæ placens Deo*: quod si unquā obligat, certè in morte, aut in gravi mortis periculo: Itaq; si quis sciens se in periculo mortis versari, omittat pœnitentiā, vel ex negligentia culpabili, ut qui illam differt, qui malè sperat se restituendum sanitati, qui non petit efficaciter Confessarium, qui non resistit impedimenti, qui non providit congruo tempore, neq; modis debitis: vel ex ignorantia vincibili, vel ex certā scientiā, sine voluntate quidem directa omittendi: cum voluntate tamè agēdi, vel timēdi aliquid incompossibile præcepto, ille peccat formali impœnitentiā.

Materialis autem impœnitentia seu mors in peccato, quæ peccatum novum non inducit, sed hominem ponit in ultimo statu, & inconvertibili, multis modis contingere potest, & sæpe solet.

1. Cum quis occupatur morte repentinā, cum vel periculum nescitur, vel tacetur nobis; aut spe improba Medicorum, nam nostra non sufficit, neq; excusat à peccato; aut negligentia domesticorum, qui curā habent corporis, & sanitatis, & animæ curam non habent; aut metu ne a groti terreantur & affligantur, & sic augetur morbus; vel delirio adveniente, aut insaniam, aut sensibus occupatis, ac sopitis: ita enim fit ut homo incapax fiat pœnitentiæ ac remissionis peccatorum, atq; ita, si in peccato mortali sit, in eo statu decedat.

2. Accidit quia omnia desunt remedia, etiam

tiam si maximè optemus, & quæramus: quod sexcentis modis fieri potest: accidit in numerosâ familiâ, ne unum quidem inventum qui Sacerdotem accerferet, ita alius in alium eam curam rejiciebat, ac miser ægrotus sine confessione deceffit: læpe contigit, ut Sacerdos non reperiretur, vel dum venire differret, ut æger moreretur, & ad litteram illud Christi Domini impletum est, *quærat me, & me non inuenietis*: Ioan. 7. unde fit, ut æger cum non habeat contritionem, neq; sacramentum, licet nihil omiserit, quod confessionem haberet, miserè tamen decedat, atque damnetur, non propter omissam confessionem, sed ob peccatum præteritum, quod deletum non est: Neque Deus injuriam illi facit, non magis quàm ei, quem occupat minimè opinantem, & hæc permissio, plerumque est effectus reprobationis.

3. Accidit etiam quia gravissimis tentationibus, & magnitudine morbi, & gravi mentis ægitudine, ac desperatione impeditur pœnitentia, Deo subducente auxilia supernaturalia extraordinaria, cum ordinaria nobis, culpâ nostrâ, sint inutilia: cum itaque Deus non teneatur dare auxilia ista extraordinaria, non facit derelicto injuriam, si non dat: cum illorum tamen negatione conjuncta est omissio pœnitentiæ, & consequenter damnatio, quod fit ex culpâ morientis.

4. Quia quæ fiet pœnitentia, & quæ Deo offeretur, coacta erit, ac minimè sincera, itaque nullius momenti apud Deum, quod justissimè contingit Deo toties contempto: Talis fuit pœnitentia Esau, & Antiochi Regis: de primo ita loquitur Deus Hebr. 12. *Ne quis fornicator aut prophanus, ut Esau, qui propter unam escam vendidit primitiva sua. Scitote enim quoniam & postea cupiens hereditare benedictionem, reprobatus est: non enim inuenit pœnitentiæ locum, quanquam cum lacrymis inquisisset eam*: prophanum vocat Esau, quod pri-

mogenituram vili escâ vendidisset, seu quod munus Sacerdotii annexum esset primogenituræ vel jus benedictionis quæ dabatur primogenito: Ille igitur impius, cum parvi pendisset primogenita sua, ea vili escâ vendidit; postea verò, cum quid egisset agnovit, volens culpam lacrymis redimere, ut vidit se à suo jure excidisse, omnia læctu complebat, sed malâ pœnitentiâ, nam rationem tantum habebat utilitatis, & emolumentum externi, ideò suis lacrymis non potuit movere Patrem, ut sententiam suam mutaret: non enim dolebat uti oportebat, sed respectu tantum terreno itaque indignus judicatus est, qui audiretur, & pœnitentiam inveniret, verum multorum reprobatorum exemplar, qui in extremâ positi necessitate, inutiles fundunt lacrymas, nec pœnitentiâ, quam non quærunt, uti oportet, inveniunt, unde damnantur; itaque licet viventibus pœnituisse videantur, licet eorû narrètur lacrymæ, & lætus, & clamores, nihilominus tamen quod quærunt non consequuntur: juxta illud Apostoli, *quod quærebat Israel, non est consecutus*: idq; justo judicio fit, ut ejus pœnitentiæ & preces non exaudiantur, qui vivens Dei vocatione & præcepta neglexit: Ita Prov. 1. *Quia vocavi, & renuistis, exiit manu meâ, & non fui qui aspiceret, &c. ego quoq; in interitu vestro videbo, & subsannabo, &c. cum irruerit repentina calamitas, & interitus quasi tēpestas ingruerit, &c. Tunc invocabunt me, & non exaudiam: mane cōsurgent, & non invenient me, eò quod exosam habuerint disciplinâ & timorē Domini non susceperint, nec acquieverint consilio meo, & detraxerint universa correctioni meæ*: & Job. 27. *Nunquid Deus audiet clamorē ejus, cū venerit super eū angustia*: De altero verò scilicet Antiocho scribitur 2. Mach. c. 9. *Regē impiū, cum sumis, & acerbissimis doloribus torqueretur, agnovisse causam hujus supplicii, & coram omnibus falsum esse: proposuisse cōpensationē faciendam: imò se futurū Iudaū, cum divinæ potestatis, & dominationis agnitione, Iustum esse subditū esse*

Deo & mortalem non paria Deo sentire : Verùm audi, quanti Deus hominis impii pœnitentiam, supplicis extortam, nec ab amore Dei profectam fecerit : *Orabat autem hic scelestus Dominum, à quo non esset misericordiam consecuturus ; ut nimirum intelligas non quamlibet pœnitentiam etiam cum lacrymis & gemitu, acceptari semper à Deo, quod satis multis evenit, quorum maxima fuere crimina, atque scelera : non quia pœnitentem uti oportet, Deus unquam repellat, secundum illud Psalmi 50. Cor contritum & humiliatum Deus non despicias, sed quia non sinceram, & coactam pœnitentiam non recipit : Itaque ejusmodi homines in peccatis suis moriuntur, horrendo quodam, & formidabili judicio,*

7. Propositio, Quibus contingat tam formalis quàm concomitans impœnitentia seu moti in peccato, ipsa docet experientia.

1. Itaque formalis contingit magnis peccatoribus, cum enim in vitâ suâ Dei iudicia neglexerint, in fine vitæ plerumque aguntur desperatione : Ita Caim, Saül, & Judas proditor : Id tibi continget, ô hominum infelicissime ; Tu quidem in vitâ omnia negligis, ac parvipendis, sed erit tempus, cum te peccatorum tuorum tempestas obruet, atq; aget in desperationem, secundum illud Sap. 4. *Veniens in cogitatione peccatorum suorum timidi, & traducent illos ex adverso, iniquitates ipsorum.*

2. Qui ex gravi malitiâ peccarunt, quales Hæresiarchæ, & Hæretici qui scienter errant : ex omnibus Hæresiarchis vix unus Berengarius ab errore conversus est.

3. Qui cum maximâ ingratitudine Deum deseruerunt, ut qui desciscunt à magnâ sanctitate, qui magnas & extraordinarias gratias acceperunt, in quibus aliquid insolitum præstitum est : ut insignes Apostata à religionibus, secundum illud Hebr. 6. *Impossibile enim est eos qui semel sunt illuminati, gustaverunt etiam donum cœleste, & participes facti sunt Spi-*

ritus Sancti, gustaverunt nihilominus bonum Dei verbum, virtutes quo sæculi venturi, & lapsi sunt, rursus renovari ad pœnitentiam, nempe : Et bonorum rei.

4. Qui peccant peccatum ad mortem, non quodlibet peccatum mortale, sed quod suapte naturâ, ex speciali malitiâ, ita tendit in mortem æternam, ut cum principiis vitæ spiritualis, ex propriâ ratione directè pugnet, quale est peccatum, quod fit ex magnâ malitiâ contra Spiritum Sanctum, & similia ; nam ut ait Sanctus Joannes 1. Epist. cap. 5. *Est peccatum ad mortem, non pro illo dico, ut roget quis : id est, quilibet de vulgo : eò quòd ejusmodi peccatorum difficilis sit remissio, & laboriosa,*

5. Iis qui in aliquò peccato induruerunt, nec aliquando intermiserunt, vix enim sub finem vitæ reverti poterunt : ita homo impurus vix unquam poterit sincerè suis amoribus renuciare, quia ut ait Sapiens Proverb. 5. *Iniquitates sua capiunt impium, & funibus peccatorum suorum constringitur : ipse morietur, quia non habuit disciplinam, & in multitudine stultitia sua decipietur.*

Materialis verò impœnitentia, seu mori in peccato contingit sequentibus.

1. Iis qui longam vitam sibi polliciti sunt, juxta illud Salvatoris, *qua hora non putatis Filius hominis veniet : & illud Apost. 1. Thess. 1. Ipsi diligenter sciitis, quia dies Domini, sicut fur in nocte, ita veniet ; cum enim dixerint pax & securitas, tunc repentinus superveniet interitus, sicut dolor in utero habenti, & non effugiet.*

2. Qui nimis securi sunt, & vivunt in profundâ pace, unde contrarias avertunt cogitationes : nolunt cogitare de morte, neque de judicio, per hoc enim ipsum puniuntur, per quod peccant : ita mortales diluvio perierunt : Ita Sodomâ perit ; *qua, ut ait Scriptura, subversa est in momento, & non ceperunt in*

3. Qui differunt pœnitentiam, ac negli-

gligunt gratias vocantes, secundum illud Jerem. 8. *Nullus est qui agat pœnitentiam super peccato suo; non sunt confusi, erubescere nesciunt: idcirco cadent inter corruentes, dicit Dominus: Etenim sicut vocationem respuunt, ita etiam irridentur à Deo sub finem, etiamsi illud maximè reformident, Proverb. 1. Quia vocavi, & renuistis, extendi manum meam, & non fuit qui aspiceret: despectisti omne consilium meum, & increpationes meas neglexisti. Ego quoque in interitu vestro ridebo, & subsannabo, cum vobis, id quod timebatis adveniret, &c.*

Quid hinc dicam, Auditores: quid faciam? cui loquar? & quem contestabor? Etenim video mihi rem esse cum triplici hominum genere:

1. Si quidem sunt aliqui planè desperati, planè impij, atque infideles, qui tantis rebus non commoventur, quia ne credunt quidem, *irruat super eos formido, & fiant immobiles quasi lapis.* Quid enim illis pronuntiem, nisi extremum super eos iudicium? sed si aliquis adhuc in eis superest sensus, hoc eos dilemmate percello: vel enim adhuc credunt, vel non credunt: Si credunt, nã jam damnati sunt atque reprobi, vel suo etiam calculo, ut cum ea credant, illis tamen non moveantur. Nam quid tibi gravius, quid atrocius potest contingere? Tu si id capis, quanta res sit mori in peccato, quid sequatur mortem obitam in peccato, quam jure timere debes ex tuã vitã, talem mortem: fieri ne potest ut sine sensu remaneas, ac non potiùs toto corpore, totã mente perhorrescas? Etenim quid jam est reliqui, quod timere debeas, si hoc non times? Quid jam reliqui quod sperare debeas, si id tandem incurristi? ubi mens? ubi sensus? ubi iudicium? ubi æqua rerum æstimatio? Si non credunt, quò pertinet ista fidei, & morum, & vitæ dissimulatio? cur à tam multis rebus inutiliter se abstinant, &

cohibent? cur tantùm in vitã dissimulant, cur tam multã simulatè agunt? quid in templum veniunt? quid conciones audiunt? cur aliquando confitentur? cur non vivunt arbitratu suo? Nonne miseri sunt, qui multa pro hominibus faciant & patiantur, quæ nec pro Deo facere vellent, quin, omnia sibi permittunt scelera, crimina, flagitia.

2. Sunt alij qui semper differunt pœnitentiam, & suæ conscientia curam, ac spe improbã decepti pœnitentiæ tempus sibi pollicentur. Sed quo fundamento? quã certitudine? sed si spe suã frustrentur, quid illis fiat? si occupentur miseri non opinantes, an illa spes justa erit excusatio? Deceveram, inquis, pœnitere, nisi mors occupavisset. Sed monitus eras, ne expectares: Tot voces, tot exempla, id tibi persuadere debuerant: Quid in te tanti momenti, te periculo objicis? ac si periculum dubium fuisset, ne sic quidem agere debueras in re tam gravi, cuius nullum superest remedium: Nunc verò cum ipse Christus asseruerit te deprehendum; ubi animus? ubi ratio? ubi consilium? ubi prudentia? ut te certo & aperto exponas periculo? Sed pœnitentiæ tempus tibi non negatur? Cur quod tibi datur, infumis ad peccandum? Rom. 2. *An divitias bonitatis ejus, & patientia & longanimitatis contempnis? ignoras quoniam benignitas Dei ad pœnitentiã te adducit, secundũ autẽ duritiã tuã, & impœnitens cor, thesaurizas tibi irã in die ira, & revelationis justi iudicij Dei.* Sed quãdo tandem facere proponis? an cum vitia tua assuetudine coaluerint? cum te illis negotiis, illis amicitis, illis necessitatibus implicueris, à quibus te expedire ferè sit impossibile? Scilicet vis pœnitentiam tibi reddere impossibilem. Sed quando facies? quando fortassis ad finem præparatarum tibi gratiarum veneris: neque enim illæ infinitæ sunt: ac veniet illud tempus, cum nulla tibi gratia danã supererit, cum omnes tibi datas neglexeris: Sed quan-

do facies? an in morbo? an in senectute? an in morte. Sed in morbo multum feceris, si sanitati restituendæ vacaveris: sed in senectute, animus infirmus, debilis memoria, corpus viribus fractum, & ætas rebus difficilibus & gravibus inepta: sed in morte, morbus, dolor, defectus animi, & virium, temporis brevitæ, animi perturbatio, graviores tentationes, omnia difficillima, & acerba, & in angusto posita, impediunt ne aliquid fiat, multò magis illud quod in omni alio tempore unusquisque difficillimum experitur.

3. Ac denique alij sunt, qui tantùm terentur, nihil autem propterea operantur. Ab illis hoc quæro, an suos timores putent esse ju-

stos, an non? Si non credunt justos; cur se inutiliter ac penè pueriliter terreri sinunt? cur ingemiscunt? cur commoventur? cur sine causâ terrètur? Quòd si justos putât; cur igitur nõ aliud adhibent suis rebus remedium, ne in ea incidant, quorum vel sola expectatio ac timor sic animum excruciat atque perturbat? Alioquin omnibus dico, Si has occasiones adedò opportunas negligant, venturum illud tempus, cum à Deo omninò rejiciantur, atque in suo peccato certissimè, sed & miserrimè moriantur: quod avertat, qui nos ad veram pœnitentiam vocat, Dominus noster Jesus Christus, qui est benedictus in sæcula.

FERIA SECUNDA
DOMINICÆ SECUNDÆ
IN QUADRAGESIMA.
CONCIO SECUNDA
DE MORTE IN PECCATO

Quòd hæc propositio *In Peccato vestro moriemini.* Joan. 8. vel comminatorie facta, vel enuntiativa sit horrenda: ut pote quæ ostendat homines maximâ ex parte mori in peccato & damnari.

VERA ratio cur sapiùs de morte cogitandum est, ea est quia semel tantùm morimur, secundùm illud, *Statutum est omnibus hominibus semel mori.* post hoc autè iudicium: quod n. semel tantùm fit, oportet ut quomodo bene fiat, sapiùs discam⁹, quia in eo bis peccare nõ licet: Ita quia semel tantùm mori aliquis potest in peccato, & si hoc

hoc fiat, res omnis confecta est, propterea id sæpius animo versandum est, ne hoc fiat, & ideò non mirum, si iterum de re eadem agamus, quæ nostra tanti interest. Sed Prius à Deo gratiam per Virginem postulemus.

AVE MARIA.

Quemadmodum in universum de Prophetis dicit Scriptura, Zachar. 3. eos esse viros portendentes, hoc est, viros præfagiorum & prædictionum; quia non solum verbis prophetaverunt, sed etiam moribus, & vitâ: ita de totâ Iudæorum gente dicere possumus, eam in suis moribus quandam speciem prophetiæ gessisse. Id docuit Sanctus Augustinus lib. 2. contra Faustum cap. 24. Dico (ait) illorum hominum non tantum linguam, verum etiam vitam fuisse propheticam, totumque illud regnum gentis Hebræorum, magnum quendam, quia & magni cujusdam, fuisse Prophetam. Fundatur hæc doctrina in illo Apostoli dicto, 1. Cor. 10 *Nolo vos ignorare Fratres, quoniã omnes Patres nostri sub nube fuerunt, &c. Hæc autem in figurâ facta sunt nostri: & postea, Hæc autem in figurâ cõtingebãt illis: scripta sunt autem ad correptionem nostrã.* Hoc verò non solum de antiquis illis Iudæis intelligendum, sed etiam de iis quos Christus alloquitur in Evãgelio, ut cū audis hodie ter dicentem in textu Evangelico, *In peccato vestro moriemini*, id non illis tantum existimemus dictum esse, sed nobis. Hoc autem inter figuram & rem figuratam interest, quod figura umbram solum contineat; res figurata, veritatem: Quod igitur de illis dicitur, de nobis potius dictum credamus. Quare hoc à vobis postulo, ut unusquisque intelligat an hæc oratio ad se pertineat. Sanè nulla res esse potest majoris momenti, cū ad extremam reprobationem referatur, quæ debet esse maximus timor noster; nam quid post hoc timere debeamus nescio, cū ad æternam damnationem res spectet. Rem propius aggrediamur.

1. Veritas est hanc propositionem, *In peccato vestro moriemini*, triplicem sensum habere posse, uti proximè superiori Concione explicui, quodque hîc repetere supervacaneum foret.

2. Veritas est, durum admodum esse mori ob peccatum, quia si mors ipsa per se molesta est, multo magis cū accedit causa, de decoris plenissima: nam si abesset peccatum, aut esset naturæ necessitas, aut infirmitas, aut probatio virtutis; sed cum accedit culpa, rationem habet pœnæ. At quemadmodum jam dixi & commemorari sæpius non potest, nihil gravius est, aut acerbius, quam mori in peccato.

Tertia veritas. Hanc eandem propositionem, *In peccato vestro moriemini*, duplici modo fieri potuisse à Christo; 1. comminatoriè: 2. enuntiativè; & utroque modo, valde formidandam esse, sed maximè secundo modo; si nimirum enuntiativè; facta sit.

Dixi 1. hanc propositionem duplici modo fieri potuisse à Christo Domino, vel comminatoriè, vel enuntiativè: Ita enim passim quilibet vel pœnas alicui interminatur, ut timeat; vel significat illas certò futuras, ut doleat: & ita Legislator comminatoriè, Iudex enuntiativè; primus ut timeatur, secundus ut puniat. Quod ut melius intelligatur,

Nota 1. Hæc duo inter se differre, pœnas minari, & pœnas denuntiare: 1. Quod quæ dicuntur comminatoriè, evitari possunt, & sæpè non fiunt: Ita passim patres & matres multa pueris minantur quos non castigant, & domini servis, & magistri discipulis: immò qui minatur aliquid, vellet non accidere; ideò enim minatur mala, ut evitentur; alioqui enim nemo volens nocere, admonet: quia qui monet, cavere vult monitum: Quæ verò dicuntur enuntiativè, si ab eo qui vera dicit, dicuntur, evitari non possunt, cum certò futu-

futura dicantur: est enim prædictio vera maiorum enuntiatio.

2. Differunt ex fine, nam minæ intentantur ad terrorem, & timorem incutiendum: quæ verò dicuntur enuntiativè, dicuntur ad ostendendum pœnæ aut rerum dictarum certitudinem.

3. Differunt ex principio: nam qui minatur, id facit ex amore, & bonitate, vellet enim ut pœna evitaretur: qui enuntiat ex iustitia, ut sciatur culpam suâ pœnâ non carituram.

4. Qui minatur sub conditione futurum pronuntiat: ita Psalm. 7. *Nisi conversi fueritis, gladium suum vibrabit*: qui enuntiat: absolute dicit futurum: Ita Elias Ochoxiâ mortem prædixit, 4. Reg. cap. 1. *Delectulo super quem ascendisti, non descendes, sed morte morieris*: unde subditur, *Mortuus est ergo juxta sermonem Domini, quem locutus est Elias*.

5. Denique effectus minarum pendet ab eo cui fiunt minæ, quia potest conditionem aut ponere, aut non ponere: quod autem dicitur enuntiativè, ab omni voluntate consequente est independens, sed pendet tantùm à voluntate antecedente, quâ posita absolute res ponitur: unde minarum effectus evitabilis est: sed enuntiationis certæ effectus inevitabilis est, si peccatum supponat.

Nota 2. Deum plurima in Scripturis locutum fuisse comminatoriè: ita primo homini, *In quâcunque die comederis ex eo, morte morieris*: Ita per Isaiam Ezechia, *Dispone domui tuæ, cras enim morieris*. Et per Ionam Ninivitis, *Adhuc quadraginta dies, & Ninive subvertetur*. In cap. 28. Deuteron. *Quod si audire nolueris vocem Domini Dei tui, ut custodias, & facias omnia mandata ejus, & ceremonias, quas ego præcipio tibi hodie, venient super te omnes maledictiones ista, & apprehendent te: Maledictus eris in civitate, maledictus in agro, & innumera ejusmodi, præsertim apud Prophetas: Ratio*

verò cur Deus plurima locutus sit comminatoriè, provenit partim ex ejus iustitiâ: Quia cum ex unâ parte nihil pati possit injustum, secundùm illud, *Quia non volens iniquitatem tuas*: & aliunde punire nollet, unde castigaciones vocat alienum à se opus, homines voluit à peccato minis deterrere, ne puniret: Hoc significavit David, Psalm. 7. *Deus justus, fortis, & patiens, numquid irascitur per singulos dies? Nisi conversi fueritis gladium suum vibrabit, arcum suum tetendit, & paravit illum: & in eo paravit vasa mortis, sagittas suas ardentibus effecit*: ex aliâ versione sic legit Chrysostom. in expositione hujus Psalmi, Minans, fremens & non puniens: tùm verba exponens, sic loquitur, Si est justus vult omninò punire iniquos: si fortis omninò poterit: quid est ergo, cur cum velit & possit, non puniat? quia nimirum est patiens, & non inferens iram per singulos dies, ut scilicet locū det pœnitentiæ. Unde subdit, *nisi conversi fueritis, gladium suum vibrabit*: Vide quo verborum apparatu punitionem Deum parantem exprimat: Illum armatum proponit, cum gladio, cum arcu, cum sagittis: poterat simpliciter dicere Propheta, paravit supplicia iis qui puniendi sunt, sed non satis fuisset ad terrorem: nunc autem cum sagittarum, & gladij, & arcus, & immisionis, & intentionis, & instrumentorum mortis, & incendij meminit, nominum varietate metum incussit: etenim plus terrere vult, quàm punire: Et hoc non vulgaris clementiæ argumentum, per verba terrere, pœnam amplificando, ne reipsâ eam experiamur: propterea enim intendit, propterea paravit, propterea sagittas aptavit, ne veniat ad supplicium: orationem autem reddit graviorem, & minas auget, his verbis: nam per verbum vibrabit, supplicij vehementiam, & celeritatem: per verbum intendit, propinquitatem, per verbum appropinquavit, id quod omninò futurum est, si non fiat mutati.

Certè si hæc essent furoris, & exandescentiæ, nõ eis prædixisset quòd eos esset invasurus: ira enim hoc nõ facit, sed cõtrariũ, & maximè quãdo ad summum pervenit, & jam imminet supplicio: Hostes quippè, & qui volũt supplicium infligere, non modò non id dicunt, sed celantes invadunt, ne qui puniendi sunt, si resciverint, evadant: at Deus contrarium facit, prædicit enim, & terret verbis, & differt, & nihil non facit, ut quæ minatur mala, non inferat: Hoc vide in Ninivitis. Nam in illos quoque arcum tetendit, & gladium vibravit, & jacula paravit, sed ictum non infixit: An non tibi videntur verba Prophetæ esse arcus, & telum, & gladius acutus, quando dicit, *Adhuc tres dies, & Ninive subvertetur*: sed telum non emittit, non enim idèd erat paratum ut emitteretur, sed ut reponeretur: Nam milites eã quidem de causã armantur, ut puniant: Deus autem non sic, sed ut cùm reddiderit metu modestiores, abstineat manum à supplicio: Ne ergo conturbemur, est enim terror verborum maximæ clementiæ: & quòd dicit intolerabiliora, eò illa dicit ex majori mansuetudine. Nam patres etiam quando nolunt punire filios, iram verbis atollunt: Ita Deus quia punire non vult, verbis metum reddit graviolem, & dicit se missurum in gehennam, ne mittat: Et idèd in Evangelio plura dicuntur de supplicio, quàm de regno: quia enim ferè homines plus tanguntur tormentorum metu, quàm bonorum promissione, propterea in iis magis immoratur, & ea proponit assiduè: Hæc paucis mutatis Chryl. In summã itaque Deus in minis quas intentat, duo maximè spectat, primò, ut homines moniti fugiant mala ventura, Psalm. 59. *Ostendisti populo tuo dura, potasti nos vino compunctionis: dedisti metuentibus te significationem*: 2. ut territi se humiliant, & ita illis ignoscat: itaque monet Jeremias cap. 3. *Nolite elevari, quia Dominus locutus est*: id est, intentavit minas,

Tom. II.

& idèd humiliamini, quia hæc minæ non sunt minæ hominum, sed Dei: *quia Dominus locutus est*: & ipse Propheta de seipso loquens, fatetur se omne gaudium ab animo excussisse, & hominum consortia evitasse, propter Dei minas ipsi revelatas, cap. 15. *Solus sedebam, quia comminatione repletus sum*: & ex illa humiliatione placari solitus est Deus: Vide exemplum in Ninivitis, nam post Ionæ prædicationem, quæ tota fuit comminatoria, *adhuc quadraginta dies*, aut ut legunt Græci, *tres dies & Ninive, subvertetur*, uti dicitur in cap. 3. *Et pervenit verbum ad Regem Ninive, & surrexit de folio suo, & abiecit vestimentum suum à se & indutus est sacco & cinere*: Vide, quo rei eventu: *Et vidit Deus opera eorum, quia conversi sunt de viã suã malã, & misertus est Deus super malitiam suam quam locutus fuerat, ut faceret eis, & non fecit*: Idem accidit Achab, 3. Reg. cap. 21. cui cùm multa mala prædixisset Elias, *Scidit ille vestimẽta sua, & operuit cilicio carnem suam, jejunavit que, & dormivit in sacco, ex ambulavit demisso capite*: sed quid inde? *Et factus est sermo Dominus ad Eliã Thesbiten: dicens, Nonne vidisti humilitatem Achab coram me: quia igitur humiliatus est mei causã, non inducam malum in diebus eius.*

Nota 3. Deum non semper minas jactasse, sed aliquando enuntiasse supplicia, cujus rei innumera sunt testimonia in Scripturã. Ita Diluvium prædictum est, Genes. 6. *Finis universa carnis venit coram me, repleta est terra iniquitate à facie eorum, & ego disperdam eos cum terra*. Cùmque sic Deus locutus est, tunc nihil admittit quo sententiam mutet. Certè duo ferè sunt quæ Deum movent ut de sententiã decedat; Pœnitentiæ dedimus exempla: alterius rei exemplum habemus in Moysè, Exodi 32. qui suã oratione impedivit, ne Deus, populum idololatrã disperderet, *Placatusque est Dominus ne faceret malum*

P

malum quod locutus fuerat adversus populum suum. Sed cum aliquid absolutè enuntiavit, neque pœnitentia, neque preces id mutare possunt: Id vide in Davidis pœnitentiâ, 2. Reg. cap. 12. cui cum dictum fuisset à Nathan Prophetâ, *Filius qui natus est tibi, morte morietur*, nihil non fecit, quo Deum commoveret: *deprecatusque est David Dominum pro parvulo, & jejunavit David jejuniis, & ingressus seorsum, jacuit super terram*: Sed hæc omnia frustra: nam die septimâ mortuus est infans: Quis nesciat juges preces & lacrymas Samuëlis ad Deum pro regno Sauli confirmando, cujus privationem ei denuntiavit: sed vide quo successu, 1. Reg. cap. 16. *Dixitque Dominus ad Samuëlem, Usquequo tu luges Saul, cum ego projecerim eum ne regnet super Israël*: Quasi dicat vanas esse preces, quæ aliquid contra Dei certa definitaque consilia contendunt: unde ut omnem spem auferret, jubet alium Regem inungere: Eodem pertinet quod Ieremiam prohibeat orare pro avertendis calamitatibus quas prædixerat Iudæis, cap. 14. *Et dixit Dominus ad me: Noli orare pro populo isto in bonum: Cum jejunaverint, non exaudiam preces eorum, & si obtulerint holocausta & victimas, non suscipiam ea, quoniam gladio, & fame, & peste consumam eos*: At vide quorum etiam preces non exaudiat, ubi absolutè punire decrevit, Ierem. 15. *Si steterit Moyses & Samuël coram me, non est anima mea ad populum istum: ejice illos à facie meâ, & egrediantur*: hos quidem Deus aliàs audiverat pro populo Israël orantes, sed tunc minas tantum intenterat: Verùm cum enuntiat quod absolutè decrevit, nihil preces efficiunt. Eodem sensu dictum est Ezechieli cap. 14. *Si fuerint tres viri isti in medio ejus, Nos, Daniel, & Iob: ipsi justitiâ suâ liberabunt animas suas, ait Dominus exercituum, &c. Quia nec filios, nec filias liberabunt; sed ipsi soli liberabun-*

tur, terra autem desolabitur: ut scias quæ absolutè denuntiata sunt, non commutari. Non itaque semper minæ à Deo intentantur, sed quædam aliquando absolutè denuntiantur, nullâ interpositâ conditione, & ejusmodi certò accidunt, & nullo modo evitari possunt, sed contingunt vel necessitate antecedente vel consequente.

Dixi 2. utrovis modo facta fuerit hæc propositio, *In peccato vestro moriemini*, seu comminatoriè, seu enuntiativè, maximè esse formidandum: 1. quidem ratione communi utriusque modo pronuntiandi, quæ petitur ab objecto: quia uti diximus non semel, nihil gravius, nihil acerbius pro poni potest: alia quippe omnia intolerabilia sunt, sed illud tantum est, ut, sicut de morte dixit Seneca, licet id veriùs de morte in peccato, Talis mors neque solatium habeat, neque remedium: unde Christus, *Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere: ostendam vobis quem timeatis: timete eum qui potest corpus & animam perdere in gehennam*.

2. Quia si comminatoriè facta est, significatur 1. fieri posse: possum ergo perire, at solum tantæ rei periculum quantum est? 2. Id futurum sub conditione; cum autem hæc conditio tam facile poni possit, ut potè quæ à nostro arbitrio pendeat, quod ita est fragile, cum tam facile peccemus; & planè incerta sit hora mortis; in quantæ rei periculo versamur;

Quod si enuntiativè facta sit, quantum illud est, quod tantum malum certò sit, & indubitanter futurum? Quare non immeritò addidi tertio loco, eam ptopositionem longe esse formidabiliorem, si enuntiativè facta sit, cum eâ ratione videatur nobis spes salutis

esse ablata: ut itaque propius ad rem veniamus, neque quidquam vobis dissimulem.

Quarta veritas est. Hanc propositionem Christi, respectu plurimorum, comminatoriam esse, dicere potueram omnium: sed respectu maximæ partis hominum esse enuntiativam. 1. pars probatur respectu plurimorum, immò ferè omnium esse comminatoriam: quia cum pauci sint qui non peccent mortaliter, & omnibus mortis suæ hora sit ignota, immò cum Christus sapius dixerit: *Qua hora non scitis, Filius hominis veniet*, quis hæc comminatione terri non potuit, *In peccato vestro moriemini*? Nam si aliquando peccasti mortaliter, unde factum est ut in tuo peccato mortali non sis mortuus? quippè cum peccatori nihil amplius debeat quam pœna, cur tibi Deus vitam prorogavit? etenim mori poteras, immò merebaris, immò debebas: unde ergo non es mortuus? Præterea si peccasti mortaliter, cur in eo peccato non perseverasti? nam peccato mortali jus omne ad omnem gratiam perdidisti, nec non nisi per gratiam peculiarem redire potuisti ad iustitiam, non magis quam homo mortuus ad vitam: quòd si ita mortuus fuisses, idemque tibi accidisset quod plurimis contingit, qui post primum peccatum mortale, aut vitam amisere, quod infinitis modis accidere potest, aut indurati sunt, & in peccato mortui sunt: ubi nunc esses? nonne omnino perditus, & damnatus in flammis torquereris, nullâ spe liberationis, & salutis? nam post mortem quid sequitur, nisi æternitas? & post mortem in peccato, nisi pœnarum æternitas? Et si deinceps pecces mortaliter, unde habes securitatem te non moriturum in tuo peccato? an quia hoc tibi non accidit? sed accidere potest, & si accidet quid de te fiet? immò quia

non accidet, an non timere debes quod accidet? Vide quæ tua sit securitas? immò quæ tua imprudentia? quæ audacia? quæ temeritas in re tam gravi, & tam, probabili?

2. Pars probatur, nempe respectu maximæ hominum partis hanc propositionem esse enuntiativam, hoc est, significare quod vulgo inter homines contingit, nempe maximâ ex parte homines mori in peccato, & consequenter damnari, quidquid vulgò homines sibi blandiantur. Hic autem non loquor de non baptizatis & non Christianis hominibus, quia de illis nullus est dubitandi locus, cum certum sit, infideles damnari, secundum illud, Joan. 3. *Qui autem non credit jam judicatus est, quia non credit in nomine unigeniti Filij Dei*: sed loquor de Christianis, & baptizatis, & adultis, quorum maxima pars in peccato moritur, & consequenter damnatur, & in illis illa propositio locum habet, & idè simpliciter vera est, *in peccato vestro moriemini*: licet sint aliqui qui in peccato non moriantur. Etenim in hoc differt propositio negativa ab affirmativa; quòd negans nullam patitur exceptionem, affirmativa pati possit: ad hæc, affirmantes, in materiâ necessariâ, uti sunt quæ fiunt in materiâ naturali, semper sunt veræ: in moralibus verò, ut habeantur pro veris, sufficit ut in pluribus ita contingat: talis est ista, *In peccato vestro moriemini*, quam ut ostendam sumptam etiam enuntiative, simpliciter esse veram ostendo in pluribus contingere: Si quidem scimus experientia paucos admodum esse qui innocentiam servant baptisimi, & paucos, qui non inhæreant peccatis mortalibus, vel in illa frequenter incidant propter varia vitia, quæ licet aliquoties confiteantur, non emendant, nec

nec peccandi occasiones fugiūt: porro ejusmodi sine pœnitentia ferè deeedere manifestum est, quod sic probō:

1. Enim quàm multis pœnitentiæ tempus denegatur, quorum alij casibus innumeris occidunt, in bello, in aquis, ex ruina, ex veneno, ex vulnere, ex morbo occulto, ex terræ motibus, ex casu aliquo, à curru, à domo, à tecto, à schalis: denique quàm multi morte repentinâ moriuntur? Jam in morbo quam multi præoccupantur phrenesi aut lethargo, antequàm suæ conscientiæ providerint? Qui verò incidunt in pericula suffocationis, vel præcipitij, vel latronum, vel certaminum, narrant absorberi mentem, sola mortis & periculi cogitatione, & formidine; quapropter nihil tunc de vera pœnitentia cogitatur. Interim in numerum eorum, qui sic moriuntur: quis referat quàm multos obruerint terræ motus, subitanæ eluviones, naufragia, bella, incendia? quis autem securus est se eo mortis genere non esse periturum? hoc igitur certum, non parvam hominum partem mori in peccato: itaque hoc multis prædico, *In peccato vestro moriemini,*

2. Ex iis qui in lecto moriuntur, & sacramenta accipiūt, multi propter varios dolores, aut debilitates capitis, aut propter anxietatem animi, & metum mortis, impediuntur, ne possint super omnia dolere de peccatis, etiam propter sola motiva attritionis sine contritione: multique similibus dispositionibus impediti, quando convalescunt, ingenuè fatentur, se nihil animadvertisse, quando ministrabantur sacramenta, & testamentum extorquebatur: quin etiam spiritales viri assueti rerum cœlestiū contemplationi, tunc experiuntur vix se posse aliud cogitare, quàm dolorem acrem, & somnolentiam opprimentem.

3. Ut scias periclitantium pœnitentiam non admodum esse sinceram, cum ex morbo evasere in quo pœnitentiæ signa dederunt, non minus quàm antea præcipites rede-

unt ad vomitum, ut violentam suspicionem dent præteritam pœnitentiam idè usurpata, quòd sublata esset peccandi potestas: Id videre est in navigantibus, qui sedatâ tempestate blasphemant, & pejerant, & irascuntur ut antea, & vix ullus melior evadit.

4. Quia quæ ad extremū differtur pœnitentia ferè ficta esse solet. Author libri de vera & falsa pœnitentia cap. 17. apud Augustinum, Periculosissimum est, & interitui vicinum, ad mortem protrahere pœnitentiæ remedium: rationem reddit initio libri: Qui prius itaq; à peccatis relinquitur, quàm ipsa relinquat, ea non liberè, sed quasi ex necessitate condemnat. Augustinus homil. 41. ex 50. Si vis agere pœnitentiam, quando peccare non potes, peccata te timiserunt, non tu illa: Quid dicam quòd qui ad illud tempus differunt, denegat hoc illis Deus: Quia ut ait Augustinus: Percutitur etiam hæc animadversio peccator, ut moriens obliviscatur sui, qui dum viveret, oblitus est Dei. Tremenda sunt verba S. Hieronymi, qui moriturus cum suos adhortaretur ad pœnitentiam, uti refert Euseb. Epist. ad Damasum, hæc pronuntiavit: Vix de centum millibus hominum, quorum mala fuerit semper vita, meretur habere indulgentiam unus, &c. hoc teneo, hoc multiplici experientia didici, quòd ei non bonus est finis, cui mala semper vita fuit: Nec valet exemplum, Latronis, etenim unicum fuit exemplum, ne omnes desperarent, sed ne ullus præsumeret, alter damnatus est: unde Athanasius. Vide latrones; sed non ambo in iisdem: alter regnum hæreditavit, alter in gehennam dimissus est: ita ne te falleret exemplum Manassis, cujus fera legitur pœnitentia, rectè advertit Cyrillus Alexand. Orat. de exitu animæ, filium ejus Ammonem, obiisse juvenem: nec ad pœnitentiæ paternæ tempus expectatum fuisse: Ita Hugo Victor. lib. 2. de Sacram. parte 14. cap. 5. valde
sus.

suspecta debet esse pœnitentia, quæ coacta videtur esse; facile est ut homo se nolle putet, quod posse non datur: si non facis, dum potes, manifestè ostendis, quod non vis: & Isidor. lib. 2. sentent. de summo bono c. 13. Qui pravè vivendo, pœnitentiam in mortis agit periculo: sicut ejus damnatio incerta est, sic remissio dubia: Ratio est, Quia difficile est ut credas aliquem id odisse, quod semper amavit: v. g. finge nobilem in mortis articulo versari, an ita est comparatus, ut si sanitati redderetur ad Duellum provocatus non iret? Item an ita mulier, aut vir, assuetus adulterio, ut quòd tantopere amavit, id verè detestetur? Sanè vix fieri id potest: itaque credo ejusmodi hominibus, impossibilem ferè esse pœnitentiam: Quàm multi autem sunt ejusmodi?

5. Quia pauci sunt qui non vivant in affectu aliquo ad aliquid mortale, quod nunquam planè detestari possunt, ut ad illicitam voluptatem, vindictam, odium proximi, lucrum veritum, & alieni retentionem. Quàm pauci nobiles Duellis renunciarunt? &c.

6. Multi positi in extremis, nimio amore filiorum, uxoris, ac divitiarum, importunis precibus familiarium, & servorum, dubiisque deliberationibus de modo condendi testamenti, & occurrèdi periculis quæ solèt testamentum frustrari, ita impediuntur, ut moraliter impossibile sit illos mentem colligere, quantum ordinariè requiritur ut veram agant pœnitentiam.

7. Non pauci moriuntur retentis domi concubinis, vel etiam ad lectuli caput: Non pauci prætermittunt in articulo mortis restitutionem honoris, vel pecuniæ, aut reconciliationem cum inimicis: alioqui numera mihi, quot Governatores, aut Duces exercituû, aut Iudices, aut Statuum Ministri, ante mortè Reipublicæ, aut privatis civibus restituant quantum damnum iniquis suffragiis, aut actionibus, illis intulère? Idem peto de Iudicibus

iniquè judicantibus: de Procuratoribus, Tabellionibus, Advocatis, &c. Certè pauci admodum sunt, qui operâ suâ, consilio, aut aliâ ratione, proximum non læserint, pauci sunt qui nihil habeant de alieno. Quàm multi supra alios celestimè ditescunt? Iudica an id fieri possit sine rapinâ? Sed quot audis restituere? Et tamen quidquid faciant, quidquid gemant, quidquid confiteantur, quidquid pauperibus largiantur, nisi restituant, damnantur & de illis dictum est, *In peccato vestro morimini.*

8. Ex illis non pauci relinquunt filiis eadem peccati occasiones proximas quas jam experti, testari debuissent periculosas: videlicet, quædam munera quæ vix sine peccato exerceri possunt, nec dimitti, nisi cum magno divitiarum dispendio: ijdemq; consultò quarunt Confessarios indoctos, ne à doctis ad quædam obligentur ad quæ tenentur nihil curantes de propriâ, atq; alienâ salute.

Hinc patet verum esse quod proposui, scilicet maximam hominum partem mori in peccato: æ licet ægroti videantur esse confessi, & inde magnam spem suæ salutis relinquere: audi tamen quid de ejusmodi dicat Augustinus homil. 41. ex 50. Fateor vobis, non illi negamus quod petit, sed non præsumimus, quòd hinc benè exit: Non præsumo, non vos fallo, non præsumo: Fidelis benè vivens, securus hinc exit: Baptizatus ad horam, securus hinc exit: agens pœnitentiam ad ultimum, & reconciliatus si securus exit, ego non sum securus: unde securus sum, & do securitatem: unde non sum securus, pœnitentiam dare possum, securitatem dare non possum: Tùm subdit: Duæ res sunt, aut ignoscitur tibi, aut non ignoscitur: Quid horum tibi futurû, nescio: Ergo tene certum, dimitte incertum: Plura alia in eam rem habet, ut non putes me solum in eâ esse opinione.

Hoc unum superesset ut dicerem, respectu quorum

quorum in particulari hæc propositio sit vel comminatoria vel enuntiatiua : nam si respectu tui est tantum comminatoria, potes effugere: si sit enuntiatiua, de te penitus actum est : sed certè ab unoquoque pendet qualis sit, quia qualis futurus sis, à te pendet, neque enim aliud enuntiat, quam quod futurus es : quanquam à te pendet, & à Deo; nam potes non mori in peccato, si non peccare volueris : sed si peccaris, quæ securitas ut

in peccato non moriaris? potes quidem non mori, uti sapius in te factum est : sed potes etiam mori; quod pluribus accidit: Verum seu tibi hoc dicatur comminatoriè, seu enuntiativè, time, & exhorresce, & pece à Deo neprehendaris ; sed si peccaris, statim te pœniteat; tene certum, dimitte incertum; quia agitur de æternitate, quam Deus beatam nobis concedat. Amen.

FERIA TERTIA
DOMINICÆ SECUNDÆ
IN QUADRAGESIMA
CONCIO PRIMA
DE HUMILITATE.

Miratur cur tam rara sit vera humilitas cum ad eam tot sint incitamenta, & subsidia.

Qui se exaltauerit humiliabitur, & qui se humiliauerit exaltabitur. Matth. 23.

HUMILITATIS doctrina omnibus hominibus necessaria est, tum illis qui obediunt, tum illis qui præsumunt. Unde utrosque Christus erudit. Ac 1. quidem eos qui obediunt, dum ait, *Super Cathedram Moysi sederunt Scribae & Pharisei,* docens fieri plerumque ut deteriores melioribus imperent; verum docet, non spectandos mores, non prudentiam, non sapientiam, sed auctoritatem quam habent à Deo : 2. ac præcipuè eos qui imperant quia ob auctoritatem quam habent, facilius extolluntur : Vnde re-
pre-